

Kelias į „Šviesos pedagogiką“

1988 m. birželio 14 d. Elvyda Martišauskienė Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto Rektoriui įteikė prašymą priimti dirbti universiteto Auklėjimo metodikos katedros vyr. dėstytoja. E. Martišauskienės gyvenimo aprašymo pradžia tokia: gimusi 1944 m. kovo 22 d. Kauno rajone, Pažerų kaime, valstiečių šeimoje. Mokslo kelią pradėjo Pažerų septynmetėje mokykloje, vėliau – Veiverių vidurinėje mokykloje. Pedagogo kelią pasirinko 1961 m., įstojusi studijuoti į VVPI Lietuvių kalbos ir literatūros fakultetą, kurį baigusi dirbo mokytoja Kauno 13-oje ir 12-oje mokyklose. Sėkmingas darbas su mokiniais žingeidžią mokytoją atvedė į Vilniaus valstybinio universiteto neakivaizdines aspirantūros studijas, kurias baigė 1985 m. balandžio 3 d. apgynusi mokslinį darbą „Mokėjimai vertinti elgesį kaip IV–VI klasių mokinių dorovinės pozicijos formavimo sąlyga“.

2003 m. birželio 30 d. – Vilniaus pedagoginiame universitete apgynė habilituoto daktaro disertaciją „Paauglių dvasingumas kaip pedagoginis reiškinys“.

Šios pagrindinės prof. habil. dr. E. Martišauskienės gyvenimo kelio stotelės pačiomis gražiausiomis spalvomis papuošė jos prasmingos veiklos paveikslą. Ji perėmė ir įtvirtino savyje lietuvių valstiečio vaikui būdingas pamatines vertybes – gilų tikėjimą, darbštumą, sąžiningumą, atsakomybės jausmą tautai ir žmogui visais jo gyvenimo tarpsniais, siekiant pristatyti tautos kultūrinį išskirtinumą per unikalumo pripažinimą tarptautiniu lygmeniu. Prof. E. Martišauskienė tai siekė įtvirtinti visa savo gyvenimiška veikla, savo asmeniniu pavyzdžiu ir pagalba kitam. Tai patvirtina dokumentuose rasti Profesorės apibūdinimai: „Mokytoja, tautiškumo simbolis išore ir vidumi“ (mokyklos direktorė); „išsiskiria didele pedagogine erudicija, darbštumu, taktiškumu, principingumu, moraliniu įsitikinimu, reiklumu sau ir kitiems“ (LKKI Rektorius); „profesionali ir kompetentinga“ (katedros vedėjas); „sumani, kūrybiška, sąžininga, reikli, tvirta“ (studentė), „dėmesinga, pasiruošusi padėti“ (doktorantė), „miela, draugiška, bet reikli“ (kolegė). Šios „spalvos“

Elvyda Martišauskienė

tapant Profesorės paveikslą išryškina visus galimus subtiliausius atspalvius nepaliekant ryškesnių erdvių paveikslo galimai korekcijai.

Bendraujant su Profesore nuolat tenka stebėtis jos darbštumu, gebėjimu suspėti perskaityti, atsirinkti, pasiruošti patiems įvairiausiems užsiėmimams, atliekant skirtingus vaidmenis – ekspertės, patarėjos, strategijos siūlytojos, dažnai surandančios laiko išklausti, išsikalbėti, paguosti. Profesorės išmintingumas persipina su empatiškumu, atsakingumu, nes jai rūpi būsimo mokytojo parengimo kokybė, nuo kurios didžia dalimi priklauso ir jaunosios kartos vertybinis pasaulis, pasirengimas ateities veikloms. Giliai suvokdama savo ir edukologijos universiteto misiją rengiant būsimus mokytojus, Profesorė padeda jiems profesionaliai susivokti švietimo pokyčių erdvėje, suvokti ir pedagoginę praktinę veiklą pagrįsti pedagogikos, psichologijos, filosofijos, humanistinio ugdymo mokslų ir teorijų labirintuose, siekiant tai įgyvendinti. Daug kartų teko skaityti jos studentų darbus, kuriuose po pedagoginės praktikos jų refleksijose išsakyti pastebėjimai: „praktikoje nebuvo sunku, nes mane lydėjo mano dėstytojos E. Martišauskienės išsakytos mintys ir patarimai, nusakantys ką, kaip galėčiau ir turėčiau daryti konkrečioje situacijoje. Dažnai klausdavau savęs – betgi Ji čia nebuvo? Iš kur žinojo?“ Džiugino studentų žodžiai, kad „verta buvo studijuoti edukologijos universitete ir klausytis Profesorės paskaitų“. Šie ir kiti studentų prisiminimai, darbo vertinimai kalba apie Profesorės erudiciją, kompetenciją, profesionalumą, pripildytą ir lydimą kūrybiškumo, atsakomybės ir prasmingumo.

Suvokiant Profesorės asmenybės fenomenalumą, suprantami ir jos pasirinkto gyvenimo kelio prasmingumą ir mokslinio darbo (pagrindinės krypties) sudėtingumą. E. Martišauskienė nagrinėjo paauglių vertybinį pasaulį – tai viena iš sudėtingiausių temų ir amžiaus tarpsnių, kuris pripildytas prieštaravimų, ieškojimų, norų būti pripažintam, reikšmingam, nepaprastam, bet realybėje matančiam dažniausiai tik save, savo norus, poreikius, kurie kinta ir keičiasi kiekvienoje situacijoje, siekiant patogumo sau pačiam. Reikia pažymėti, kad E. Martišauskienės paauglių vertybinio pasaulio moksliniai tyrimai yra vieni pirmųjų Lietuvoje, kuriais gali remtis pedagogai organizuodami paauglių ugdymą, sparčiai kintančiose situacijose ir sociokultūrinėse erdvėse. Profesorė ne tik tai tyrinėja, bet ir aktyviai dalyvauja dalindamasi patirtimi, kaip ugdyti, plėsti paauglių vertybinį pasaulį, atsižvelgiant į kaitos tendencijas globalaus pasaulio kontekste, kaip švelninti, eliminuoti neigiamų reiškinių plitimą, žiaurumo apraiškas ir kt.

Norisi paminėti profesorės šiandienį rūpestį, dažnai lydimą skausmo. Tai aktualus siekimas tobulinti mokytojų rengimą, kuris didžia dalimi priklauso nuo mūsų bendruomenės kiekvieno nario suvokimo, jog sėkmingas asmenybės ugdymas galimas susiejus tris žmogaus pradus: dvasines galias, išreiškiamas vertybiniu pasauliu (atsakingumu, kūrybiškumu, aktyvumu, pagalba ir kt.); psichines (intelektines) galias, išreikštas gebėjimais, žiniomis ir pažinimu, motyvacija, interesais, poreikiais ir kt.; fizines galias – sveikata, sveika gyvensena, gamtos ir žmogaus ekologine švara ir tvarka. Šis supratimas visiems bendruomenės nariams, kurie dalyvaujame rengiant mokytojus, yra būtinas, nors ir sunkiai pasiekiamas.

Manau, kad aukščiausio lygmens išsipareigojimas skleisti gėrį, šilumą, viltį kiekvienam sutiktam žmogui, ypač jaunam, yra Profesorės E. Martišauskienės vertingiausias pasirinkimas, kurį jai perdavė Tėvai, pasaulį gimti gamtos atgimimo laikotarpiu – pavasarį. Dėkojame ir linkime šviesti ir šildyti kiekvieną dar ilgai ilgai.

Prof. habil. dr. Marijona Barkauskaitė

